

“SI HI HA PAU, TOT POT SER POSSIBLE”

Entrevista a Mwakamubaya Nasekwa, director de l'ONG Programme de Promotion des Soins de Santé Primaries a Beni, (Kivu nord)- RD del Congo.

Des de quin àmbit treballa la vostra entitat la construcció de la pau a la RDC?

La nostra organització es va crear l'any 2002 quan encara estàvem en guerra per tal de poder treballar amb els desplaçats interns (IDP) en els campaments, la PPSSP ha volgut treballar en activitats de salut i també en l'àmbit de la gestió de conflictes, la reconciliació i la sensibilització. En els camps de desplaçats d'Ituri (Kivu nord) han conviscut juntes persones de diverses ètnies del país, incloent ètnies en conflicte. Si no es treballés la reconciliació i el procés de pau és evident que es provocarien molts més enfrontaments i la convivència seria molt difícil. Aquesta és per tant una àrea de treball important de la nostra entitat a part de treballar per la salut pública d'aquests col·lectius. En aquesta línia també s'han portat a terme tallers per treballar el trauma que ha suposat la guerra en la població de manera que puguin anar acceptant la nova situació i l'odi entre ètnies pugui disminuir. D'altra banda s'han realitzat capacitacions en gestió de desastres amb els desplaçats interns i dirigents locals. La nostra organització ha treballat amb els desplaçats que anaven tornant voluntàriament a casa seva. També s'ha volgut afavorir que en la contractació de personal del projecte hi fossin presents persones de totes les ètnies incloses les que han estat en conflicte. Es compta amb 72 membres contractats i que procedeixen de 14 ètnies diferents. La conclusió a la que arribem és doncs que el fet d'acceptar de viure juntes les diferents ètnies en els camps és una bona senyal del treball fet per a la construcció de la pau en la regió de Beni.

Quines creus que són les qüestions més urgents que ha de resoldre la RDC?

En la República Democràtica del Congo totes les qüestions són importants i urgents, com ara les infraestructures i els sistemes de comunicacions van ser destrossats després de la llarga dictadura de Mobutu, seguit de 10 anys de guerra. Per tant, si el govern actual vol actuar correctament ha de tenir en compte el següent:

- A) Restaurar a pau sostenible i la seguretat: la pau és un element important pel desenvolupament, no hi ha desenvolupament sense pau ni seguretat.
- B), Justícia per tots: la gent necessita aquest servei i el fet que actualment el sistema judicial hagi quedat col·lapsat fa que augmenti la impunitat. D'això en són especialment víctimes els més pobres. No hi ha justícia per als que no poden pagar-la.
- C) la corrupció: la lluita contra la corrupció es una àrea clau per restablir la justícia i promoure el bon govern.
- D) Educació: l'educació és la clau per al desenvolupament sostenible, la millora i sistema de recolzament a l'educació és molt important per la reconstrucció de la país.
- E) Salut: el sistema de gestió de la salut ha de ser recolzat pel govern. Les persones en bon estat de salut poden produir més. La SIDA és una de las grans amenaces que afecten a la República Democràtica del Congo després d'un llarg període de guerra i violència sexual vers les dones.

F) Les desigualtats de gènere: les dones han de gaudir d'una posició d'igualtat encara pendent a la RD del Congo. Les dones són ignorades en una societat on estant contribuint en l'economia domèstica amb un 80%.

G) Infraestructures: promoure les indústries i una bona xarxa de comunicacions per tal de millorar també l'accés al treball dels congolesos.

Quin és el teu punt de vista sobre la situació actual a la zona del Kivu?

L'actual situació en el Kivu es podria millorar si la comunitat internacional pogués ajudar a la República Democràtica del Congo a enfrontar aquest problema. La RD del Congo comparteix fronteres amb 9 països. ¿Perquè Kivu és especial? Per tal de gaudir d'una situació més estable al Kivu s'ha d'exercir pressió sobre alguns països veïns fronterers (Uganda, Ruanda i Burundi) amb la zona del Kivu ja que aquesta és una zona especialment vulnerable al pas dels rebels d'un país a l'altre i per qüestions històriques que explicaré més endavant. Sovint el pas d'aquests rebels per aquesta zona va lligat a la cobdícia per l'explotació dels recursos naturals de la RDC volent mantenir la situació d'instabilitat per poder explotar els recursos de qualsevol manera (vulnerant drets humans) i a expenses de la vida de persones amb menys recursos. Si la comunitat internacional va ajudar a la República Democràtica del Congo a restablir la pau en el districte d'Ituri, per què no ho pot fer al Kivu? Existeix la necessitat de voluntat política d'ambdues comunitats nacional i internacional.

Fent història...

En Mwaka ens explica bàsicament el context històric del país per tal de que poguem entendre la complexitat de la situació actual a la RD Congo: el problema del RDC sorgeix molts i molts anys enrera amb la colonització belga i amb la presència de l'església en el país. L'església va utilitzar les Benaurances per explotar la població i també per reforçar la seva ignorància i falta de consciència de les riqueses que tenien. Segon Mwaka els congolesos que van patir aquesta etapa de la història van créixer sentint frases com "benaurat el pobre perquè ell veurà Déu" i com a conseqüència es creia que encara que a la terra no es tingués res al cel ja ho tindriem tot. Aquesta idea va calar tan fons en la mentalitat congoleesa que encara a hores d'ara perdura i dificulta l'empoderament d'aquest poble.

D'altra banda, per entendre la situació política i de postconflicte actual al país cal remuntar-se a l'any 1979 quan hi ha unes primeres matances en una lluita pel poder del país. La mentalitat congoleesa només concep que governi un líder fort i amb molt poder de decisió, o sigui, un dictador. No és d'estranyar doncs el suport que va rebre Joseph Kabila i posteriorment el seu fill Laurent. El primer va formar part del grup de rebels del moment l'any 1979 i el fill es va criar també en aquesta realitat. Un altre dels aspectes clau per entendre la crisi de la RDC és el paper influent que fins l'any 1992 va tenir el país com una de les nacions del centre d'Àfrica amb la força armada més forta. Això va fer que entre els anys 1991-92 intervingués en el conflicte latent dels grans llacs i ajudés a Ruanda deixant entrar hutús a la RDC. Els hutus però van entrar a la RDC amb les seves armes, fet que posteriorment va provocar les matances de tootsies l'any 1994 en territori congolès. Però un fet molt important succeix quan Kabila s'autoproclama president de la RDC, ja que ho fa amb el suport de Ruanda i Uganda. Per Ruanda aquest suport vol dir dotar de soldats hutus, amb els quals té molts

problemes al seu país, per ajudar les forces de L. Kabila. D'aquesta manera Ruanda s'estalvia la desmobilització de part dels soldats encara armats del seu país. A més a més de tot això, cal emmarcar aquests fets dins d'un de més ampli. Antigament, la regió que ocupa actualment la RDC, Ruanda, Uganda i Burundi era tot el regne de Ruanda. Habitat per diferents ètnies. Després de la colonització belga i de la divisió d'estats a partir de la Conferència de Berlín (1884-85), es creen greus problemes de fronteres i en el cas de l'ètnia tootsie, aquesta queda dividida entre la Ruanda actual i la RDC actual. D'aquí sorgeix doncs l'anomenat Pla de creació de l'imperi Tootsie Hima (ètnia sembla a la tootsie) a partir del qual es vol retornar a la situació anterior a la conferència de Berlín i crear aquest imperi governat per tootsies de Ruanda. És per aquest afany de domini que els tootsies s'han anat guanyant una certa mala fama entre els bantús vivint en aquesta regió.

Si anem més a fons, veiem doncs, que part de ruandesos tootsies i hutus van quedar vivint a la RDC a partir de la conferència de Berlín, i més concretament a la zona del Kivu del nord. Aquests estan força acceptats com a congolesos. Els que no estan acceptats com a congolesos són un segon grup de ruandesos tootsies que van entrar a la RDC l'any 1959 com a refugiats i es van establir al Kivu sud, en la zona anomenada Mulenge. Aquests habitants se'ls ha anomenat posteriorment "manyamulenge" (habitants de Mulenge). Aquests dos grups de ruandesos tootsies s'ajuden entre sí però no tenen la mateixa història.

És important però, saber de la seva presència ja que part de les raons per les quals el conflicte actual encara continua al Kivu sud i al Kivu nord és degut a la implicació d'aquestes comunitats que han demanat ser reconeguts com a congolesos des de fa molt temps. Mobutu ja va dir que només reconeixeria com a congolesos el primer grup, com a conseqüència, el segon grup de ruandesos ha fet campanyes molt fortes pel dret a la nacionalitat.

D'altra banda, i per entendre l'aversion de gran part de la població congoleesa vers els ruandesos tootsies, cal explicar que quan J. Kabila s'autoproclama president el 1997 posa ruandesos tootsies en càrrecs força alts del seu govern. És lògic si es té en compte que J. Kabila derroca Mobutu gràcies Ruanda i Uganda. Però pels congolesos això no es podia permetre, i el 1998 comença la revolta contra el Pla d'imperi Tootsie Hima dels ruandesos.

Després d'anys de conflicte, i de l'acord de pau el 2003, un dels generals dissidents que encara està donant guerra al nord del Kivu és Laurent Nkunda, tootsie, i que proclama que no té cap intenció d'incorporar-se a l'armada nacional ja que el seu objectiu és protegir la seva comunitat (tootsie) del Kivu del nord perquè no siguin atacats pels hutus. D'aquesta manera es pot entendre més fàcilment el perllongament de les tensions a l'est de la RDC. El que no s'entén és perquè la MONUC no l'arresta i el treu de la regió.

Segons Mwaka, les possibles solucions passen perquè la comunitat internacional ajudi a la RDC a treure el general L. Nkunda del Kivu. El president actual, L. Kabila, s'està movent en aquesta línia i per exemple, en la seva última visita a Estats Units va declarar que rebutjava el premi honoris causa que li donaven des de Bèlgica i que a canvi els demanava col·laboració per tenir una país en pau. En paraules del Mwaka: "Si hi ha pau, tot pot ser possible". Hi estem totalment d'acord.

Entrevistat per Elisenda Salomó, de la Lliga dels Drets dels Pobles, el 9 de novembre de 2007 a Barcelona.